DISPUTATIO JURIS ALTERA
DE
ÆTATE CANONICA
ET QUALITATE, ET ORDINE
PRÆFICIENDORUM,

Quam

In Illuſtri ac vetuſta Roſarum Academiâ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PRÆSIDE

CHRISTIANO WOLDENBERGIO,
Crempâ-Holſato Phil. J. U. D. & Decretalium
PP. Ducali,

Publico eruditorum examini, in Auditorio Majori exhibet

ANDREAS RISE, Stolpâ Pomer.
LL. Stud.

Menſe Januario. d.

Infames ſunt, qui contra innocentes Principum animos ad iracundiam provocant. *c. Infames 17. cauſa 6. q. 1.*

Typis JOHANNIS KILII *Academiæ Typographi,*
ANNO MDCLXI.

SERENISSIMO AC ILLUSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,

DOMINO GUSTAVO ADOLPHO,

DUCI MECKLENBURGICO,

Principi Vandalorum, Sverini, Raceburgi, Comiti Sverinenſi, Terrarum Roſtochii, & Stargardiæ Dynaſtæ,

Domino ſuo Clementiſſimo

Salutem perennem, Incolumitatem cum omni Principali fortuna ſub felici hujus novi anni auſpicio

Submisſisſimè & devotè apprecatur

AUTOR.

Procemium.

Quoniam in primâ mea, de Ætate Legali, ante annum habitâ diſputatione, hujus ſecundæ, de ætate Canonicâ mentionem feci, utique profeſſioni & promiſſis ſecundum L. 20. D. de Oper. Libertor. & θ. 12. Diſp. prioris, conveniens eſt, ut ea, quæ reſtant, ſuppleam, & quæ ex jure Canonico, huc transferri poſſint, diligenter connotare allaborem. Anſam autem de ætate Canonicâ conſcribendi diſputationem præbuit ipſum c. 2. Extr. de deſponſ. impub quod ita ſonat: *Ubi non eſt conſenſus, (addatur in textu) utrimque, ibi non eſt conjugium: Diſtrictius inhibemus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter* ad ætatem legibus, vel canonibus determinatam, *non pervenerit, conjungantur: niſi forte aliqua urgentiſſima neceſſitate interveniente: utpote pro bono pacis talis conjunctio toleretur, uti jam factum in Galliâ, & Hiſpaniâ, & fieri poteſt in Daniâ, & Sveciâ, Electoratibus & Ducatibus, quibus hoc indultum, & non ad privatos extendendum. Aliàs enim probibetur* c. hæc quippe 10. cauſa 3. q. 6. Unde verſus: *Pax ut ſervetur, moderamen juris habetur. Hujus capituli intuitu, cuivis ob oculos poſitum eſt, Canones ætatem certis limitibus in conjugio, Beneficiis, & functionibus, & dignitatibus Eccleſiaſticis circumſcribere, ut ita non inanem mihi viſus fuerim operam locare, ſi æquè in Jure Canonico, ac in jure Civili, uti in priori feci, ætatum ſpatia obſervarem, & inprimis Sereniſſimis noſtris Principibus,* DIC CUR HIC *demonſtrarem, & novæ profeſſionis novos fructus ſubmiſſiſſimè exhiberem, & hac ratione juſtas in Inaugurali oratione poſitas querelas legitimo tramite refricarem, & planius & plenius loco competenti explicarem. Movit*

me etiam inſignis Ariſtotelis *locus* ex lib. 2. Rhetor. ad Theodecten. c. 12. qui θ. 3. prioris diſputationis reſpondet, *ubi mores, qui ſpectantur in auditoribus & juvenibus declarare laborat, & ita telam pertexit*: Τὰ δὲ ἤθη ποῖοί τινες, κατὰ τὰ πάθη, καὶ τὰς ἕξεις, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς τύχας, διέλθωμεν μετὰ ταῦτα. *i.e. Moribus autem quales ſint* ſecundum affectus, & habitus, & ætates, & fortunas *poſthac explicemus. Ubi poſtmodum ætatem optimè dividit, & mores cuique ætati conſentaneos eleganter, uti ſolet, aſſignat.* De ætate ita infit. Ἡλικίαι δέ εἰσι, νεότης, καὶ ἀκμή, καὶ γῆρας. *i.e.* Ætates autem ſunt juventus, & vigor, & ſenectus. *Quibus indicare voluit, ab ætate etiam certa indicia ſumi. Non enim omnia ſcelera æquè omnibus ætatibus conveniunt: Alia puer concupiſcit, alia vir, & alia ſenex.* vid. Bonifac. de furt. p. 60. n. 37. Adde quæ Magirus habet in Polymnemone in verbo ætas, n. 2. & Erneſtus Coth. in Reſp. Academ. 44. n. 15. usque 26. *Et hæc ita ſeſe habere, ad oculum ex Ariſtotele allegato loco, quem non piget huc allegare, demonſtrari poteſt.* Οἱ μὲν οὖν νέοι, τὰ ἤθη εἰσὶν ἐπιθυμητικοί, καὶ οἷοι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσι. Καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν, μάλιστα ἀκολουθητικοί εἰσι τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια, καὶ ἀκρατεῖς ταύτης. Εὐμετάβολοι δὲ καὶ ἀψίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Ὀξεῖαι γὰρ αἱ βουλήσεις, καὶ οὐ μεγάλαι, ὥσπερ αἱ τῶν καμνόντων δίψαι καὶ πεῖναι. Καὶ θυμικοί, καὶ ὀξύθυμοι, καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ ὁρμῇ. Καὶ ἥττους εἰσὶ τοῦ θυμοῦ. Διὰ γὰρ φιλοτιμίαν οὐκ ἀνέχονται ὀλιγωρούμενοι, ἀλλ᾽ ἀγανακτοῦσιν ἂν οἴωνται ἀδικεῖσθαι. Καὶ φιλότιμοι μέν εἰσι, μᾶλλον δὲ φιλόνικοι. Ὑπεροχῆς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἡ νεότης. Ἡ δὲ νίκη ὑπεροχή τις, καὶ ἄμφω ταῦτα μᾶλλον, ἢ φιλοχρήματοι, φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστα, διὰ τὸ μήπω ἐνδείας πεπειρᾶσθαι. ὥσπερ τὸ Πιττακοῦ ἔχει ἀπόφθεγμα εἰς Ἀμφιάραον. Καὶ οὐ κακοήθεις, ἀλλ᾽ εὐήθεις, διὰ τὸ μήπω τεθεωρηκέναι πολλὰς πονηρίας. Καὶ εὔπιστοι, διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἐξηπατῆσθαι. Καὶ εὐέλπιδες. ὥσπερ γὰρ οἱ οἰνωμένοι, οὕτω διάθερμοί εἰσιν οἱ νέοι ὑπὸ τῆς φύσεως. Ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἀποτετυχηκέναι, καὶ ζῶσι τὰ πλεῖστα ἐλπίδι. Ἡ μὲν γὰρ ἐλπίς, τοῦ μέλλοντός ἐστιν.

Ἡ δὲ

Ἡ δὲ μνήμη, τοῦ παροιχομένου. Τοῖς δὲ νέοις, τὸ μὲν μέλλον πολύ. Τὸ δὲ παρεληλυθὸς βραχύ. Τῇ γὰρ πρώτῃ ἡμέρᾳ, μεμνῆσθαι μὲν οὐδὲν οἴονται, ἐλπίζειν δὲ πάντα. Καὶ εὐεξαπάτητοί εἰσι διὰ τὸ εἰρημένον. ἐλπίζουσι γὰρ ῥᾳδίως. *i. e. Juvenes quidem moribus ſunt cupidi, & parati ad ea efficienda, quæ concupiverunt, & ex cupiditatibus, quæ circa corpus verſantur, maximè ejus ſectatores ſunt, quæ circa res venereas eſt, & incontinentes ipſius. Et in horas mutabiles. Et faſtidioſi in cupiditatibus. Et valde quidem concupiſcunt, celeriter vero ſedantur. Acutæ enim voluntates eis ſane, & non perdurantes, cujusmodi ſunt ægrotantium fames, & ſitis. Et excandeſcentes, acutè excandeſcentes, & parati ad impetum ſequendum. Et obnoxii ſunt iræ. Nam propter ſtudium honoris non patiuntur ſe parvifieri, ſed moleſtè ferunt, ſi exiſtiment ſe injuriâ affici. Et ſtudioſi honoris quidem ſunt, ſed magis victoriæ. Excellentiam enim cupit juventus. Et victoria excellentia quædam eſt. & ambo hæc magis ſunt, quàm ut ſint ſtudioſi pecuniarum. Studioſi autem pecuniarum ſunt minimùm, quià nondum indigentiam experti ſunt: quemadmodum Pittaci ſe habet apopthegma in Amphiaraum Et non malorum morum, ſed bonorum, quia nondum conſpexerunt multa mala. Et creduli, quia nondum in multis decepti ſunt. Et bonæ ſpei: Ut enim temulenti, ſic calidi ſunt juvenes natura: ſimul verò etiam quia nondum in multis opinione lapſi, & vivunt ut plurimum ſpe. Nam ſpes futuri eſt, memoria verò præteriti* (repetit hoc dictum c. ſeq. 13. de moribus ſenum) *Juvenes autem futuri multum habent, præteriti verò parum. Primo enim tempore ſe meminiſſe nihil arbitrantur, ſperare autem omnia. Et idonei ſunt, qui decipiantur, ob id, quod dictum eſt. Sperant enim facile. Et viriliores. Iracundi enim, & bonæ ſpei, quorum illud, ut ne metuant, hoc, ut confidant, efficit. Nemo enim, qui iraſcitur, metuit. Sperare autem aliquid boni, afferendæ fidentiæ vim habet. Ulterius vocat juvenes verecundos, magnanimos,* ἀπείρους, φιλοκάλους, φιλοφίλους, denn ſie ſeind geſellig/ allemands Freunde/ φιλεταίρους, *peccantes in magis & minus,* δοκησισόφους, & παντολάβους, *miſericordes,* φιλογέλωτας, *facetos.* Ἡ γὰρ εὐτραπελία πεπαιδευμένη ὕβρις ἐστίν. *Faceriæ erudita contumelia ſunt.* Wann einer den andern ſo höniſch und unvermerckt auffziehen kan. *Quod tamen non ſemper benè cedit Pſeudopoliticis, quibus*

nulla ciconia pinſit à tergo. Aliquando ſunt inſulſi & craſſi aſini, & artem εὐτραπελίας *non rectè hauſêrunt, & verborum labyrintho ſe involvunt, ex quô pudore ſuffuſi vix ſe explicare poſſunt. Hi monentur, ut tam diu taceant, donec civiliter aliis illudere didicerint.*

In capite ſequenti. 13. de ſenioribus pergit, & dicit, quod prioribus contraria peragant, in moribus & actionibus. Ipſis familiare eſt in controverſiis & diſcurſibus, de quibus infrà: Forſan & fortaſſe, τάχα, *omnia dicunt ſic, aſſeveranter autem nihil, Omnia in pejus interpretantur, & quæ ibi pluribus legi poſſunt. In capite autem 14. de moribus virorum dicit,* οἱ δ' ἀκμάζοντες: *i. e. Vigentes autem apparet interjectos inter hos moribus futuros, utrorumque detrahendo ex ſuperantiam,* & paulò poſt. *Ut autem in univerſum dicam quæcunq; ſibi diſtribuêrunt Juventus & ſenectus, ex commodis ea qui habent. Quæcunq; verò excedunt, aut deficiunt, eorum, quod moderatum eſt, & conveniens. Viget autem corpus à triginta annis usque ad quinque & triginta: animus verò circiter unde quinquaginta. Ac de juventute quidem, & ſenectute, & vigore, quales mores quæque ætas habeat, tàm multa dicta ſint. Et hæc hucusque noſtram propoſitam materiam ſpectare arbitramur. Quæ* in cap. 15. de moribus Nobilium, & in c. 16. de moribus divitum, & in c. 17. de moribus potentum & fortunatorum proponit, *Oratoriæ reſervamus Et hæc ratione ætatis* cui θ. 7. prioris diſp. conſentit, *ab Ariſtotele diviſæ & exhibitæ in anteceſſum appoſuiſſe ſufficiat. Plura quæ de variâ ætatis acceptione, extra illa, quæ in priori poſita ſunt, per numerum alphabeti copioſisſimè tradita legi poſſunt,* in foro Romano, ſub voce Ætas, Baſileæ 1578. edito.

Gloſſa autem in procemio libri ſexti decretalium, in verbo perfectus auxit Ariſtotelis *diviſionem, & ſex enumerat ætates hominis, uti in priori itidem innuimus.* θ. 10. *Sic & ſex ſunt generationes mundi. Quarum prima ab Adam usque ad Noë (in hac fuit inſtitutio, & lapſus generis humani) ſecunda usque ad Abraham (In hac fuit generis humanis deſtructio per diluvium, & renovatio) Tertia usque ad David (In hac fuit circumciſionis, & legis conſtitutio (Quarta usque ad tranſmigrationem Babylonis (Floruit lex in hac ſub regibus & Prophetis) Quinta usque ad adventum* CHRISTI, *(Fuit in hac populi captivatio, & redemptio.) Sexta usque ad finem ſeculi (ſub hac humani generis redemptio, & quæ ſecundum Arithmeticos ibi ulterius ponuntur.* Adde can. un. cauſa. 35. q. 4.

Felin.

Felin. in c. 41. de Offic. & pot jud. deleg. ubi allegat. Joh. Andreæ in c. literas. 4 ſuper verbi complevisſet Extr. de desponſ. Impub. & Archidiac. in c. 1. de Cleric. ægrot. in Sexto. & plene Joh. de Anania in rub. de delict. pueror. ubi vide. Paulus Fuſcus in ſingular. in utroque jure, in verbo ætas, ita pergit. *Sex ſunt ætates. Prima infantiam usque ad ſeptennium (tàm in maſculo, quàm in fœminâ.* L. ſi infanti 18. & ib. Gl. C. de jur. delib. & ibi Alexand. & in c. un. de desponſ impub. in ſexto. (Hæc parentheſibus incluſa Johannes Bertachinus habet in repertorio) *ſecunda pueritia, usque ad duodecimum annum in fœminâ, in maſculo vero usque ad 14.* (Gl in c. ſi pater. 1. de Teſtam. in Sexto. Joh. Andreæ in rubr. Extr. de delict. pueror.) *Tertia adoleſcentia usque ad 25.* (L. 1. in fin. D. de Minor.) *Quarta juventus, vel virilis ætas usque ad 50 annum.* (in c. juvenis 3. extra de ſponſal. in L. non aliter. 69. D. de Leg 3.) vide 7. θ. 33. *Quinta ſenectus usque ad 70. annum.* (per text. in c. 1. & 2. de Renunciat. in ſexto. *Et habetur de eâ in* (L. non aliter) *Sexta & ultima dicitur eſſe ſenium, ſeu decrepitas aliarum ætatum, durans usque ad centum annos, cum homo amplius vivere communiter non præſumatur.* L. fin. C. de Ss. Eccleſ. (*adde, quià is finis vitæ longævi hominis eſt.* L. 56. D. de Vſufr. L. 8. D. de uſu & Vſufr. leg.) *Longisſima enim ætas dicitur 100. annorum. Licet grave ſit tantum vivere, niſi pro ſervitio DEI, ut dicit Eccleſia in feſto B. Martini. Eſt enim vita hominis in hoc mundo quædam peregrinatio, quæ non ceſſat, niſi ad portum ſalutis ſit perventum. Sicut & ipſe Chriſtus peregrinus fuit in hoc mundo.* c. quod quidam 97. § opponitur, cauſa 1. q. 1. Gl. in c. recurrat. 2. cauſa 32. q. 4. *Unde Apoſtolus* in epiſt. ad Philippenſes. c. 1. v. 23. *ſcribit. Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Et Propheta Pſ. 90. v. 10. *Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur, dies annorum noſtrorum in ipſis 70. ſi autem in potentatibus 80 annis, amplius eorum labor & dolor.* Vide Luc. Flor. in epit. lib. 1. in proœm. fol. 3. col. 2.

Theſ. I.

Ætas Canonica eſt illud ſpatium, quo quis canonibus permittentibus, conjugia ineundi, & munera Eccleſiaſtica obeundi poteſtatem ſalutis publicæ causâ conſecutus eſt.

Hæc definitio eſt Accidentis, quæ loco generis formam, & differentiæ nomine materiam complectitur, ut & cauſas ex quibus

conflata,

conflata, ob oculos ponit. Definitum, nempe Ætas Canonica, *ex c. 2. extra de deſponſat. Impub.* nobis natum eſt, *uti in proœm.* memoravimus. Genus eſt ſpatium, quod ex definitione ætatis legalis ſpeciali retinuimus. Efficiens in hac definitione diſcrepat à priori. Uti enim cauſa Efficiens ibi Lex erat: Ita hîc eſt Canon, ex cujus præſcripto, quis aptus ad conjugia, beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas redditur, & quæ hiſce annexa. Materiam conſtituunt prædicta conjugia, & dignitates, ſubjectum exhibent perſonæ habiles, juvenes, viri, ſenes, quatenus ætatis beneficio, tàm in civilibus quàm in criminalibus ſe tueantur, atque defendant. *Vide θ. 28. diſp. prioris de Ætate Legali.* Finis eſt ſalus publica, quam canones in omnibus ſibi tanquam cynoſuram propoſitam habent. Forma, uti modò dixi, eſt ſpatium, uti autem illud rectè ſciri poſſit, de ætatis probatione in priori diſputatione. *θ. 35.* agendum eſſe putavi, ad quam lectorem remitto, ubi habetur per quem, quando, & quomodo probetur. Et cum ætas facti eſſe dicatur, eam probandam eſſe notavimus. Quæ enim facti ſunt, de his in genere conſtitutum legimus, quod non præſumantur, ſed allegata probari debeant. *Vide c. cum in jure 31. extra de offic. Jud. delegat. c. 1. de conſtit. in ſexto.* Quando autem quæritur: Cui incumbat onus probandi ætatem? communiter concluditur, quod fundans ſe ſuper ætate majori, vel minori, debeat illam probare. *Vide Felin. in c. 8. extra de Probat. n. 28. c. Presbyter. 4. D. 78.* Et ideo volens impugnare electionem ex defectu ætatis, debet illam probare, & ſi electus, de cujus ætate dubitatur, petit confirmari, debet probare ſe minorem. Et hoc eſt verum, ubi principaliter allegatur ætas, ſecus ſi allegatur actus includens ætatem acceſſoriè ad ſui validitatem, quia probato actu, præſumitur ætas ad ipſum idonea.

Theſ. II.

Diviſio ex prædictis *&* *θ. 12.* prioris diſputationis ſuâ ſponte eluceſcit, nempe in civilem, & canonicam, de illâ in priori, de hac in præſenti ulterius telam cæptam pertexturi ſumus.

Theſ. III.

Ætas Canonica vel eſt legitima, ſive juſta; vel pupillaris, ſive minor. Et utraque ſubdividitur in veram, & fi-

& fictam. Legitima eſt, quando quis expleverit pubertatis annos, *c. 7. 8. & 10. extra, de deſponſat. Impub. de alterâ vide θ. 20.*

Theſ. IV.

Conſiderabimus autem ætatem canonicam, primò, in materia conjugiorum, ſecundò in Beneficiis & dignitatibus Eccleſiaſticis, *virtute tituli, de Ætate & qualitate & Ordine præficiendorum.* Tertiò in aliis civilibus & criminalibus actibus.

V.

In matrimonio itaque Jure Canonico non conſideratur principaliter ætas, ſed potentia generandi, *c. puberes 3. Extra, de Deſponſ. impub. ibi.* Puberes à pube ſunt vocati. i. e. â pudentiâ corporis (ibi legendum â pudendis corporis) nuncupati, quia hæc loca primò lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem æſtimant. i. e. Eum eſſe puberem, qui quatuordecim annos impleverit, quamvis tardiſſimè pubeſcat. Certum autem eſt eum puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendit, & generare jam poteſt, *Vide Cujac. ad d. c.* & quæ in prælectionibus ibidem monui, præſertim ad ultima verba *d. cap.* Puerperæ ſunt, quæ in annis puerilibus pariunt, quod falſiſſimum eſſe demonſtravi. Aliàs Anna, Margareta, vel alia quadragenaria pariens non eſſet puerpera. *Ancharanus in c. 1 Extra de Teſtam. in ſexto in 7. collat. de Taxationibus temporum,* nulla ratio reddi poteſt, niſi quod ita placuit legislatori, *adde Bartholomæum Cæpollam. in tr. ſuo Emption. & Vendit.*

Theſ. VI.

Unde infra duodecim annos quædam eſſe uxor poteſt, ſi malitia ſupplet ætatem, *c. 9. Extr. de deſponſat. Impub. Gl. in c. 21. Extr. de ſponſal.*

Theſ. VII.

Alias communiter ætas ad matrimonium contrahendum tàm ſecundum Leges, quàm ſecundum Canones eſt 12. annorum in fæminâ, *L. 4. D de R. N. & quæ ib. not. c. 2. N. 100. ubi quindecim anni ponuntur, & c. continebatur 6. Extr. de deſponſ. Impub. In Viro 14. annorum c. atteſtationes 10. d. t. c. illud. 10. cauſa 20. q. 1. c. ad noſtram 8. Extr. de Regular.* Nec refert, quod puer quidam novem annorum nutricem ſuam impraegnaverit, referente ex Gregorio, *Gloſſa in ſummâ cauſa*

20. q. 1.

20. q 1. quia hoc eſt exemplum rarum, 'quod non debet venire in conſideratione *L.14 D. de LL.* Prædicta ætas requiritur etiam in profitente. *c. 8 n.14. Extra de Regular. & tranſeunt. ad relig.* Quia vero in Inſulis dura eſt congregatio monachorum, ideo pueri in eorum monaſteriis ante 18. annum ſuſcipi prohibemus. *c.6. de Regular. Streinius in prolegom p 24.*

Theſ. VIII.

Quantum autem ad ſponſalia attinet, Ætas ſeptem annorum ſufficit *L in Sponſal. 14 D. de Sponſal. c. literas. 4. Extra. de Deſponſat. Impub. & c duo. 12. d t.* legitima ætas dicitur, quando quis expleverit pubertatis annos, *c. 7.8. 10. Extra. d. t. L. 2. C. Si mater indemn. promiſerit, & apud Arnob. in Pſ. 8.* Non tantùm, inquit, ætates legitimas, ſed etiam infantes & lactantes ad laudem DEI erumpere.

IX.

Quæritur de filio adulto, quem pater matrimonium contrahere vult, an ſine voluntate filii adulti hoc facere poſſit? Deciſio h. q. eſt *in c. 1. Extr. de deſp. impub cujus ſumma hæc eſt.* Quod pater pro filio impubere matrimonium contrahere poſſit, & filius poſtquam pervenerit ad perfectam ætatem matrimonium omnino adimplere debeat. Pro pubere vero non poſſit, niſi conſentiat. Idem habetur, *in can. Tua ſanctitas. 2. cauſa 31. q. 2. verba ita ſonant*: Tua ſanctitas nos requiſivit frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium contrahere vult, ſi ſine voluntate filii adulti facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem de filio nondũ adulto, voluntas cujus nondum diſcerni poteſt, pater eum, cui vult, in matrimonium tradere, & poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino obſervare & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus ſancitum à nobis tenendum mandamus. Ratio, *Teſte Ungepauer. ad d. t.* quoad filium impuberem eſt, quia voluntas ejus diſcerni non poteſt. *d.c.1.* ante annos diſcretionis. *can un. cauſa 30 q.2.* Unde videtur pater in hac ſpecie ejus voluntatem atque conſenſum ſuppleviſſe, & perinde matrimonium, quod pater fecit, ratum ac firmum eſſe, atque ſi conſenſus ipſius filii interveniſſet, *ſecundum Cujac. ad d. c. 1.* Quod vero dicitur *in c. un §. porrò ex ſponſalibus de deſp. Impub. in Sexto.* Filios impuberes non aliter obligari ex contracto

tracto per parentes matrimonio, quàm ſi & ipſi conſenſerint, hoc ita videtur intelligendum, niſi impuberes juſtam habeant reluctandi cauſam, ut quia uxorem à patre ſibi datam averſantur, quam non tenentur contra ſuam voluntatem retinere, quia invitæ nuptiæ difficiles ſolent habere exitus, *c. requiſivit. 17. Extra de ſponſal.* Ratio vero quoad filium adultum eſt, quia ipſe habet conſenſum atque voluntatem, unde ſine ejus voluntate matrimonium à parente contrahi non poteſt. *c. tua nos. 26. Extra de Sponſal.*

Theſ. X.

Ratione ætatis matrimonialis adhuc quæritur. An corrumpens virginem immaturam, i. e. minorem duodecim annis, aliter puniatur, ſi ſit nobilis, & aliter ſi ſit vilis? Quod affirmatur per vulgatum illud, *L. ſi quis 38. §. 3. D. de pœn. Guid. Pap. deciſ. 555. Gram. Deciſ. 22. Boſſius in Practica Crim in tit. de coitu damn. & punibili n. 67. p. 296.* Mihi cum Paulo Fuſco Epiſcopo Ravell. placet opinio Baldi, qui in utroque ultimum ſupplicium imponi debere arbitratus eſt, *Adde Julium Clarum.* Hamburgi 1649. D. de Gratiâ, Nobilis Tirolenſis SS. Theol. & Juris Doctor, non mitiorem quovis plebejo pœnam invenit, ſed in minore contra naturam commiſſam luxuriem capite luit. Prædictus *Boſſius in tit. de Extraordin Crimin. n. 3.* refert, quod Jacobus Trivultius vices gerens Regis Gallorum Mediolani, ſecuri percuti juſſerit Gallum, qui rapuerit oſculum Dominæ Suſannæ Trivultiæ mulieri nuptæ. *Vide notabiliter Boſſium in tit. de coitu damnato. n. 26, 27, 28, 29.*

Theſ. XI.

Progredimur ad Beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas, ubi primò κατ' ἄρσιν, deinde κατὰ θέσιν prædictas functiones repetemus. Videbimus proinde, qui incapaces hujus muneris, ut ita appareat ex contrariis juxta ſe poſitis, qui ſpartis admoveri condignè poſſint. Removentur itaque à Beneficiis, & dignitatibus Eccleſiaſticis quidam natalium vitio. *Vide Tiraquell. de Nobil. c. 15.* Unde ab ordinibus arcentur inprimis filii Presbyterorum, aliique illegitime nati, *c. 2. & 12. Extra de filiis Presbyt. Unde idem tit. in Sexto habet*, de filiis Presbyterorum, & aliis illegitime na-

tis. Et hoc tribus potiſſimum de cauſis. 1. Ob excellentiam, *c. inter dilectos 11. Extra. de Exceſſ. Prælator.* 2. In deteſtationem paterni criminis, *c. 10. Extr. de Hæretic.* 3. Ob timorem incontinentiæ paternæ. *c. ſi gens. Anglorum 10. D. 56.* juxtà tritum illud: Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri. *Vid. Vallens. in paratit. Jur Canon. d. tit. n. 1, 2. & ſeqq. adde c 7. in fine pr. & c. 25. extra de Elect. c. 14. & 18. extra de fil. presbyt. Finckelth. de Jur patron. c. 6. n. 55.* rationem addit hanc. Eccleſiæ honeſtas maximè deformatur, ſi non legitimè nati ad beneficia curam animarum habentia promoveantur, *c. 2. D. 53. Palæott. de ſpuriis. c. 58.*

Theſ. XII.

Et quoniam natalium vitio, uti dictum, ſeu illegitimate quidam prohibentur, quæ eſt impedimentum originis. Sequitur ſecundò de ſervitute, quæ eſt impedimentum conditionis. Prohibentur enim ſervi ordinari abſque conſenſu Dominorum ſuorum, niſi prius ab illis libertatem fuerint conſecuti, *c. 1. 2 & 5. extra de ſerv. non ordinand. & totâ pæne. D. 54. vid. inſignis diſtinctio Gloſſ. ad c. 2, d. t.*

Theſ. XIII.

Prohibentur (3.) Syndici Univerſitatum, aut Collegiorum, tutores, curatores, actores, executores ſententiarum aut teſtamentorum, procuratores, & id genus hominum, qui reddendis rationibus publicis, quæ ratiocinia appellantur, obligati ſunt. Sic enim ante officium finitum, & rationes redditas ordinari prohibentnr. *c. un. extra de oblig. ad ratiocinia, ordin. vel non c. Legem. 1. D. 53. ubi rationem vide. Vallenſis, Hoſtienſis & alii d. t.* Prohibentur (4.) quidam corporis vitio, de quo videatur *D. 49. & 55. adde Levit. 21. c. 6. extra de corpore vitiatis non ordinand. adde tit. Extra de Clerico ægrotant. vel debilitato*, eo quod incompoſitio corporis inæqualitatem indicet mentis *c. ult. D. 41.* Prohibentur (5.) Bigami, *c. 1. & 2. extra de Bigamis non ordinand. c. 1. D. 32. Gl. in c. 2. d. t.* Bigamiam triplicem conſtituit, veram ſcilicet, Interpretativam ſeu ex interpretatione juris, & ſimilitudinariam ſeu per analogiam quandam *Vallens. in parat. d. t.* Prohi-

bentur

bentur (6.) Clerici peregrini, *tota D 71. tt. extra de peregrin non ordinand. c ult. de tempor. ordinat. in Sexto.* Differt autem *Tit. de Clericis peregrinis non ordinandis, à tit. lib. 2. Decretal de Clericis peregrinantibus.* Quoniam ille agit de Clericis peregrinis, reſpectu ordinum ſuſcipiendorum; hic vero reſpectu litium, quatenus ratione peregrinationis gaudent, vel non gaudent aliquibus litigantium privilegiis.

Theſ. XIV.

Prohibentur & alii quidam, qui ordinari non poſſunt, 1. Non baptizati. 2. Secundum Catholicos non confirmati. 3. Mulieres, & Hermaphroditi, 4. Illiterati. Unde dixit Præceptor meus p.m. *Dn. D. Finckelthuſius JCtus conſummatiſsimus in tr. de Jur. patron. c. 6.* Idoneus præſentandus à patrono, quoad literarum & linguarum, & SS. Theologiæ cognitionem, *n. 63. Nov. 123. c. 1. & 12. c. 36. D. 63. c. 1, 2. D. 36. c. 3. D. 55. c. 7. extra de Elect. c. 10. verſ. pro defectu. extra de Renunc. c. 29. extra de Præb. c. 15. extra de ætate & qual. c. 11. extra de Reſcript* In ſacerdote enim requiritur, ut non tantum ſit *διδακτικὸς*, ſed & *ἐλεγκτικός*, h. e. ut non docere ſolum verbum DEI, ſed & contradicentes redarguere poſſit, *Ad Tit. 1. v. 9 c. qui Epiſcopus 2. D. 23.* Reprobatur enim & damnatur ignorantia talis, qualis in Clerico abbreviata legere juſſo, notata: Otto DEI grã (gratiâ) rogat veſtram Clã (Clementiam) ut velit hunc Clicm. (Clericum) conducere in vrm. Diacm. (veſtrum Diaconum) Et legit, ut ſequitur: *Otto DEI gram, rogat veſtram clam, ut velitis hunc Clincum clancum, convertere in virum Diabolum.* Alius cum canere deberet, ſicut & vos eſtis azymi, *1. Corinth 5. v. 7.* decantare cæpit. Sicut & vos eſtis aſini. *Manlius in loc commun. de Eccleſia.* Et aliquando non multò meliores hinc inde promoventur per hypocritarum commendationes, qui cum Hamano merentur elevationem. *Adde c. 15. Extr de Ætat. & qual. de Epiſcopo Calinenſi* (5.) Crimine aliquo infames, ut Apoſtatæ, Hæretici, Schiſmatici, Simoniaci, Idololatræ, Adulteri, inceſtuoſi, Fornicarii, raptores virginum, Sodomitæ, Periuri, Homicidæ

B 2 volun-

voluntarii, aut culpabiles. Et quos *Vallens in tit. 22. lib. 1. Decretal. recenſet* §. 2. n. 9. & 10. (6.) Non habentes titulum. *Vide Finckelth. d. tract. & c. n. 68. & 69. & ſeqq. & ſuperius n. 55. & 56.* Quod enim in aliis eſt vitium, in Theologis eſt flagitium. Et ut quidam loqvuntur. Non tantum Nominalis, ſed & Realis Doctor eſſe debet. *Weberus de Jur. patron. poſit. 44.* Miniſter Eccleſiæ debet eſſe ἀνεπίληπτος, καὶ ἀνέγκλητος, irreprehenſibilis. *1. Timoth. 3. v. 2. Tit. 3. v. 6.* & ſine crimine. *Adde c. ecce pr. D. 49. Adde Juſtin. in Nov. 137. c. 1. in med. N. 6 in pr. c. 1 §. 5. & 7. L. 42 C. d. Ep. & Cler. Hieron. Weller. in eleganti tractatu ſuper 1. Tim. 3. de miniſtris Eccleſiæ. Eraſmus in Eccleſiaſte.* Et hæc κατ᾽ ἄρσιν præmittenda eſſe exiſtimavi.

Theſ. XV.

Jam κατὰ θέσιν ætatem in Beneficiis & dignitatibus Eccleſiaſticis perſtringemus, & elucidabimus. Ætas enim hîc requiritur matura, *c. in cunctis 7. ibi ætatis maturitas. Extra de Elect.* Ratio eſt, quia indecorum eſt, ut hi Eccleſias regant, qui non noverunt gubernare ſeipſos, cum ad Eccleſiarū regimen tales admittendæ ſint perſonæ, quæ diſcretione præemineant, *ut ait Alexander 3. c. 3. extra de Ætat. & Qual. c. Extra de Votis Nov. 123. c. 1.* §. 2. Quærunt autē interpretes: Quotnam igitur anni ætatis in præſentando requirantur? Sanè Jure Civili, neque Presbyter minor 35. neque Diaconus, neque Subdiaconus minor 25. annis fieri poteſt. *Auth. Presbyterum C. de Epiſc. & Cler. Nov. 123. c. 13.* Tunc namque in homine perfectum demùm incipit judicium, cum ante iſtam ætatem experientia perquam ſoleat eſſe exigua. *Finckelth. n. 55. d. c. 6.* Poſtmodum vero etiam ad 30. annos reſtrictum eſt futuri Eccleſiæ miniſtri munus. *Nov. 137. c. 2.*

Theſ. XVI.

Jure Canonico ordines Eccleſiaſtici rectè poſſunt conferri alicui, qui ſaltem egreſſus eſt annum 14. *c. 3. ibi.* nemini intra annum 14. conſtituto. *Extra de Ætat. Lambertin. lib. 2. artic. 26. q. 7. pr. part. 2. n. ſeqq. fol. 67.* Quod tamen de minoribus ordinibus intelligendum eſt, quibus animarum cura non committitur. Et de Beneficiis ſimplicibus, quæ nempe pro ſervitio aliquo temporali ordinata ſunt. Majores namque ordines etiam majorem requirunt ætatem,

putà

putà 25. & 30. annos. Inde fit quod Parochialis Eccleſia nemini conferatur, niſi 25. ætatis annum attigerit. *c. 6. in pr. & §. presbyterum D. 77. c licet 14. de Elect. in Sexto.* Quod Presbyter non ordinetur, nec ullus in Epiſcopum eligatur, niſi jam 30. annorum exegerit. *d. c. Epiſcopus 6.* ubi hæc 30. annorum ætas viri perfecti eſſe dicitur, *c. ſi quis 1, 2, 4, D. 78. c. 7. ibi.* niſi qui annum 30. *Extra de Elect. adde c. fin. D 51.* Nec poſtuletur. *c. Oſius. 10. D 61. c 1. 2. Extr. de Serv. non ordin. Ungep. ad tit. 5. n. 7. & tit. 6. n. 9. lib 1. Decretal.* Hæc 30. annorum ætas, *à Theophilo in tit. 3. de Libertinis* legitima dicitur, ἔννομ☉, Nec negamus, quod ea ætas ſolidæ ac certæ prudentiæ ſit, & majore tàm animi, quàm corporis robore prædita. *Euthymius in 3. cap. Matthæi. vide Radulph. Forner. lib. 6. c. 26. rer. quotid. per tot.* Quinimo ipſe Salvator noſter Chriſtus anno ætatis 30. baptizatus fuit, & tùm demùm prædicavit. *c. 4. D. 78. Rittershuſ. differ. Jur. Civ. & Canon. lib. 7. c. 3. circa fin.* Ratio eſt, quia hæc Beneficia curæ animarum inſerviunt, ideo conſilii maturitas requiritur. Et propterea in Jure Canonico. Beneficia quædam vocantur Curata, quædam non Curata. *Finckelth. d. l. n. 60. t. 38. Extr. de Præb.* Ex jure divino etiam nonnulli 30. ætatis annum aſtruunt, *per text. Numer. c. 4. v. 23.* Ubi Levitici ſacerdotes ad ſacra miniſteria non fuerunt ante 30. annum adhibiti. Hinc, ajunt, Chriſtus Salvator noſter miniſterio inauguratus eſt, per Baptiſmum anno ætatis 30, *Luc. 3. v. 23. d. c. 4. D. 78.* Eadem etiam fuit ætas Johannis Baptiſtæ. Verum, ut Leviticum fuit, id quod dicitur. *Num. c. 4.* & ideo nos in N. T. non obligat. Ita & Salvator noſter ſuo exemplo nobis nullam in hoc caſu regulam præſcribere, & certum annorum numerum in eligendis ad miniſterium determinare voluit. Hodie itaque rectè hoc Conſiſtorialium committitur judicio, atque arbitrio. *Finckelth. n. 61. 62. & 67.* Ubi nulla ætas certa definitur, ſed ſimpliciter diſponitur, **daß keiner zu jung auffgeſtellet werden ſoll.** *Adde N. 137. c. 1. ubi de indignis ita inſit,* Qui cum nihil ad ſacrum Dei altare & ſacerdotium attulerint, nec in virtute & pulchro prius inſudarint & elaborarint, ſimul diſcipuli & præceptores pietatis oſtenduntur, & priusquam purgati ſint, purgant, heri ſacrilegi, hodie ſacerdotes: Heri extra ſacra, hodie præſides myſteriorum: Veteratores malitiâ,

 novitii

novitii pietate, qui ſunt opus atque fabrica humanæ gratiæ, non Spiritus Sancti. Vide proverb. mea Juris: Heri ſervus, hodie Liber χθὲς ἱερόσυλοι καὶ σήμερον ἱερεῖς. *Guilb. Forner. lib. 2. ſelector. c. 17.* Sic Cedrenus, χθὲς δοῦλος ἐπίορκος, σήμερον δὲ τύραννος, quod bene quadrat in Tyrannum nuperum Cromvvellium in Angliâ. Eadem loquendi figurâ uſus *Ariſtophanes*, ὁ νῦν, inquit, μὲν οὐδείς, ἄνθρωπος δὲ ὑπέρμεγας. Χθὲς τῶν ἁγίων ἔξω, καὶ μυσταγωγεῖ σήμερον.

Theſ. XVII.

Neque obſtat exemplum Timothei, ad quem ſcribit Apoſtolus. *1. Tim. 4. v. 12.* Nemo adoleſcentiam tuam contemnat: Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω. *adde 1. Corinth. 16.* Quin enim excellentia ingenia, & donis in prima ſtatim ætate ſe prodentibus exornata, etiam ad functiones Eccleſiaſticas citius aliis ordinari poſſint, nemo negabit. Sed nec quis ideo ab uno, vel altero exemplo generalem conſtituet regulam, & omnes νεανίσκους promovebit. Sanè ſemper melius, & Eccleſiæ magis proſpectum eſſe dici poteſt, ſi non præpropere nimis crudos homines in cathedram propellamus, & muſteæ vitæ & morum adoleſcentes muniis Eccleſiaſticis præficiamus. *Vide Georg. Chriſtoph. Walther. in Poſtillâ Theologo: Juridico-Politicâ, Domin. Quaſimodogeniti. §. 139. q. 40* Hi enim, ſi quam doctrinam vel eruditionem acquiſiverunt, carent tamen experientia, quæ tempori attribuitur, *Ariſtot. 6. Ethicor.* Et quod uſu non ſunt aſſecuti, id vanâ οἰήσει, opinione (quæ τῆς προκοπῆς ἐστιν ἐγκοπή) δοκησισοφίᾳ, arrogantiâ, intemperantiâ linguæ de rebus, quas non intelligunt, damnabili hypocriſi, vanâ inculcatione earum rerum, à quibus ipſi procul abſunt, ſimulatâ religione in inceſſu, geſtibus, nutu oculorum, manuum vibratione, & antrorſum & retrorſum ejaculatione, perſvaſione, φιλαυτίᾳ, inauditâ novitate, & quæ ſunt alia, uno ictu evertunt, & plus mali, quàm boni operantur. Et hæc ut plurimum ſe ita habere, docebit tota Germania, imò Europa, ubi conſtituta eſt Eccleſia. Regula ergo eſt manetque de utroque jure: Juſtæ ætatis, & ad 30. annos aſcendentes homines miniſterio Eccleſiaſtico eſſe adhibendos. Singularia

vero

vero ingenia citius adhibenda eſſe, eſt de exceptione regulæ. Utplurimum enim ſeniores, unde & πρεσβύτεροι dicuntur, eligi, creari que ſolent. Leges autem referuntur ad id, quod utplurimum fit, inſuper habentes quod raro. *L. 3. cum ſeqq. D. de LL. Quibus adjunge integrum reſponſum Academicum magni hujus Academiæ JCti Erneſti Cothmanni, 42. de Vocatione Miniſtrorum, & nominatione Profeſſorum: Ut & integrum ejusdem conſilium 44. de ſenibus venerandis, quod in actu Doctorali olim pronunciatum eſt.* Senex enim in ſcripturâ ſacrâ dicitur ſapiens. *c. porro Moyſi. 6. D. 84.* & dicitur Græcè γέρων. Senectus ſemper eſt veneranda *L. ſemper 5. D. de Jur. Immun. & dixit Gl. in L. 3. in verb. novum. D. ſi cert. petat.* Quod eligantur in dignitatibus ſeniores, & quod teſtes ſeniores præferantur teſtibus junioribus, & ſic præſumuntur meliores ſenes. Seniores in honoribus & officiis, & dignitatibus adoleſcentioribus ſunt anteferendi. *L. 3. §. 15 ibi ſecundum ætates & dignitates D. de Muner. & honor. L. 2 ibi. Quæ longis prolixisve ſtipendiis deſeſſa jam ſibi pollicetur ſenectus. C. de Primipil. L. 5. C. de Conſul. Andreas Tiraquell. in tr. de Jur. primogen. præfat. p. 165. Æmilius Maria Manoleſſus.* Senis verba plus valent, quàm enſis juvenis *c. 1. extra de Renunc. quæ & Bertachinus in repertorio compilavit.* duobus pari ſuffragiorum numero in Epiſcopum electis, ſi cætera paria ſunt, ſeniorem præferendum eſſe.

Theſ. XVIII.

Epiſcopi ætas (ut & Cardinalis & Archiepiſcopi) abſolutè (niſi ſint filii Regum, vel Principum, cum quibus non rarò diſpenſatur) ab Alexandro 3. cui plurimæ Decretales debentur, definita eſt per 30. annos, *in c. cum in cunctis 7. Extra. de Elect. & ib Gl. per hæc verba.* Cum in cunctis ſacris ordinibus, & Eccleſiaſticis miniſteriis ſint ætatis maturitas, gravitas morum, & literarum ſcientia inquirenda: multò fortius in Epiſcopo hæc oportet inquiri: qui ad curam aliorum poſitus in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo DEI oporteat converſari. Eapropter, ne quod de quibusdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur à poſteris in exemplum: Præſenti decreto ſtatuimus, ut nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui jam 30. annum ætatis exegerit, *ubi Gl.* & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vitâ & ſcientiâ

tiâ commendabilis demonſtretur. *Felinus hic, & in c. 41. Extr. de offic. & poteſt. Jud. deleg. n 8. Philippus Franciſc. in repet. c. 1. de teſtam, in Sexto. Archidiac in c. 1. de Cleric. ægrot. in Sexto. Wurmſer. in annotat 941. ubi varia habentur de Ætate Epiſcopi, Abbatis*, & quæ ad ſuſcipiendum ordines apta. *Streinius p. 1. tit. 7. de Epiſcopis §. 2 n. 4.* ita ut irrita ſit electio, ſi annum 30. non compleverit. Poſtulandus autem in Epiſcopum 27. annos complèviſſe, vel ingreſſus eſſe debet. *Extravag. un. de Poſtul. Prælat.* Quæ aliàs de Epiſcopis dici poſſunt, *fusè apud Gratianum lege in Decreto, à diſt. 23. usque ad 50. ſecundum ipſius requiſita, & conſequenter ad finem 100. D. Adde c. Novatianus. 6. cauſa 7. q. 1.* Epiſcopos non eſſe ordinandos, niſi ſint ætate antiqui, fide integri, in preſſurâ probati, in perſecutione proſcripti. Unde cum Papa ſit Epiſcoporum ſummus, ac primus: dicitur enim Epiſcopus totius orbis terrarum. *Gl in c. felicis 5. in verb. privatâ. de pœnis in Sexto.* Conſequens eſt, eum non niſi ætate antiqvum, ut text. loquitur, eligendum eſſe. *Onuphrius de interpretatione vocum Eccleſiaſticarum dicit*, Papam Græcam eſſe vocem, quæ Latinis dicatur Papus, & ſignificet avum, i. e. patrem patris, probari hoc videtur *ex Auſonio ad Nepotem:*

- - - Papos, aviasque trementes
Anteferunt patribus ſeri nova cura nepotes.

Apud Bithynios cognomen Jovis erat, qui dicebatur Juppiter Papas, i. e. pater. Hanc vocem omnes antiqui Chriſtianorum Epiſcopi pro patre, ſive majore patre frequentarunt (avus enim aliquando major pater dicitur,) & præſertim magnarum & inſignium urbium, ut Romæ, Carthaginis, Alexandriæ, Antiochiæ, Hieroſolymorum, & ſimilium. Cornelius enim Epiſcopus Romanus Cyprianum Carthaginenſem Epiſcopum in ſuis Epiſtolis Papam, & Papalem vocat. Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus Heraclem prædeceſſorem ſuum in epiſtolâ ad Philemonem Presbyterum Romanum beatum Papam nominat. Similiter Athanaſius, Theophilus, & Cyrillus Epiſcopi Alexandrini, Papæ dicuntur. Sidonius in epiſtolis ſuis paſſim omnes Galliarum Epiſcopos, ad quos ſcribit Papas appellat. Ex quibus conſtat olim inter Epiſcopum & Papam nullum fuiſſe omnino diſcrimen. Poſt Gregorii primi tempora demùm

demum hæc vox Papa, reliquis Epiſcopis adempta, & ſoli Romano Pontifici attributa eſt.

Theſ. XIX.

Quæ proinde ætas Pontificis conſtituta ſit canonibus, *apparet ex c. 2. D. 77.* nempe 35. vel 40. annorum. Eadem & Patriarchæ, *vide can cleros. 1 D. 21. c urbes 1 D. 80. c. provinciæ 1. D 99* Nam ad 20. annum ætatis inter lectores (gradatim enim miniſteria Eccleſiaſtica obtineri debent) ad 25. annum inter acolytos & ſubdiaconos, ad 30. inter diaconos, ad 35. inter Presbyteros, & ex eo loco inquit textus, ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit, ſummum Pontificatum ſperare debebit. Sed quomodo in hiſce luſum ſit hactenus, *vide copiosè apud Agricolam de Ætate ineunt: officia c. 18. per tot. p. 336. & ſeqq. & c. 19. per tot. ubi catalogum texit omnium Pontificum Romanorum, quâ ætate quivis electus fuerit, & quamdiu in Pontificatu ſederit.* In regno Galliæ poteſt quis conſtitui Epiſcopus 27. ætatis anno *Petr. Rebuff. in conſtitut. regn. Galliæ in proœm. Gloſ. 5. n. 32.* Plato Græcorum diviniſſimus, ſacerdotem in genere vult eſſe non minorem annis 60. velut eleganter de eo, *Eraſmus in Inſtit. Principis Chriſtiani meminit.*

Theſ. XX.

Ætas Abbatiſſæ, ſeu Dominæ, ut hic, vel Prioris, ſeu Prioriſſæ (uti in tribus in Holſatiâ regiis monaſteriis, Itzehoæ, Pretzæ, & Uterſen vocari ſolent) eſt ibidem 30. annorum, *c. indemnitatibus 43. de Elect. in Sexto.* Ubi etiam dicitur, quod nulla monialis ad eligendum admittenda ſit, niſi, 12. annum peregerit, & profeſſa fuerit tacitè, vel expreſsè, *adde c. firma. 1. cauſa 20. q. 1. & c. 5. & 10. d. cauſa & q.* Cæterum notanda hic venit differentia, quod Juſtinianus ætatem in recipiendis Diaconiſſis, quas hodie vocamus Beginen / vel Begeinen / *de quibus vide Rodolph Hoſpin. de Origine Monachorum. p. 112.* definiat, *in L. 9. C. de Epiſc. & Cler. & N 6. c 6.* annnis 50. *& in N. 123. c. 13. & c. 2. D 78.* annis 40. cum Apoſtolus Paulus eam, *1. Timoth. 5. v. 9.* definierit annis 60. his verbis· χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα. *Sed D. Mejerus in diſp. de ſummâ Trin θ. 68. n. 2.* hæc ad ceremonias ἀδιαφόρυς refert, ubi tamen major. D. Pauli, quàm Juſtiniani debeat eſſe autoritas. Quid? quod conſtitutio viduarum

C eo modo,

eo modo, quo tempore Apoſtoli in uſu erat, à moribus noſtris diſceſſerit, *vide c. 6. in Actu Apoſtolorum. Barboſa. p. 49 de Canon.* Ætatem Decani, vel Prioris, uti hinc inde vocatur, eandem cum ſuperioribus eſſe æſtimato. *Adde c. 12. cauſa. 20. q. 1. & ib. Gl. in verb. ſexagenariam. & c. Paulus 28. cauſa 2. q. 7*

Theſ. XXI.

Ætas in aliis inferioribus dignitatibus eſt 25. annorum, *d. c. cum in cunctis 7. Extr. de Elect. & c. 1. de Ætate & Qual. in Sexto*, niſi quod inquiſitoris debeat eſſe 40. annorum. *Clem. nolentes. 2. de Hæreticis* Executoris autem ætas eſt 25. annorum. *Bertachin. in verb. Executor.* Ætati autem Doctoris omnis ætas ſufficit. *Ita Cardinalis in prologo Decretalium*, alibi iterum dicit, quod debeat excesſiſſe ſaltem 17. annum, *vide Clem. 2. de Magiſtris.* Doctor ante 20. annum poteſt eſſe judex in cauſa ſcholarium, *juxta Auth. Habita. C. Ne fil. pro patr. & ib. Bart.* Ætas advocatorum ex J. C. patet, *ex L. 1. § pueritiam 3. D. de Poſtul. Bald. in L. 1. C. Qui & adverſ. quos.* Quod minor poſſit eſſe advocatus in cauſâ propriâ, & non reſtituitur adverſus commiſſas allegationes.

Theſ. XXII.

Quoniam dictum eſt *in θ. 3.* Quod ætas etiam ſit pupillaris, vel minor: ſciendum, quod verbum illud minor annis, duobus poteſt modis intelligi, cum & qui minor eſt 14. annis, & qui 25. dici ſoleat minor annis. *c. 8. verſ. præterea cum verbum illud. Extr. de Probat.* Unde & pueri appellatio notanda, quæ tres ſignificationes habet.

Theſ. XXIII.

Pergimus in beneficiis impetrandis, & quærimus. Quo anno ætatis ad majores ordines, quis promoveri poſſit? Hic variant jura. Olim enim ſubdiaconus, ſive Hypodiaconus, qui eſt adjunctus diaconi; minor 20. annis. Diaconus Græcè, Latinè miniſter ante 25. annos, & Presbyter ante 30. annos, h. e. antequam ad viri perfecti venerit ætatem, ordinari non potuit, *c. ſubdiaconus 4. cum duobus ſeqq. D. 77. c. ſi quis triginta. 1. c. nemo Presbyter. 2. & c. 4 D. 78. vide Actor. 6.* Hodie vero, hoc eſt immutatū à Clemente V. *in Clem. ult. de Ætate & Qual. præficiendor. cujus hæc ſunt verba*: Generalem Eccleſiæ obſervantiam volentes antiquis juribus in hac parte præferri

decernimus,

decernimus, ut (alio non obſtante impedimento Canonico) poſſit quis libere in decimo octavo ad Subdiaconatus, vigeſimo ad Diaconatus, & in 25. ætatis ſuæ anno ad Presbyteratus ordines promoveri. Quâ conſtitutione reſpexit forte Pontifex ad miniſtrorum penuriam, quæ exigit, ut citius quis ordinetur. *c. ult D. 78.* Ceſſante ergo illâ neceſſitate & penuriâ, ſive inopiâ miniſtrorum, hanc Caroli V. & Clem. V. declarationem & limitationem ceſſare putarim, per ea, quæ *Tiraquellus habet in tract. ſuo. Ceſſante causâ, ceſſat effectus.*

Theſ. XXIV.

Annus autem in dignitatibus utrum debeat eſſe completus, an vero ſufficiat, ſi ſit tantum cæptus, *tradit Abbas ad c. 7. pr Extr de Elect. & elect. pot. in Sexto,* ubi verba diſpoſitionis conſideranda eſſe ait. *Vide Gl. ad d. Clem. ult. in verbis*: in decimo octavo. *d. t. vide ſ. θ. 17.* Nonnulli annum inchoatum eſſe, ſufficere arbitrantur, *c. 19. Extr. de Elect. ibi* annum ætatis 30. attigiſſet, ſed prius ex *θ. 17.* juvatur & confirmatur, *ex c. 1. D. 78. ubi dicitur*: Non eſſe ordinandum Presbyterum, etiamſi valde ſit dignus, ſi ætatis ſuæ annum 30. non impleverit, *& c. ſeq ead. D. dicitur*: Nemo Presbyter conſecretur, qui minor 30. annis ſit, ſed conſtat *ex c. illud nos. 1 D. 77.* In ordine & gradu Eccleſiaſtico Presbyterum præcedere Epiſcopum, dum ita legitur: Si quis Epiſcopus eſſe mereretur, ſit primum oſtiarius, vel Subdiaconus, & poſtea Presbyter, & exinde, ſi mereretur, Epiſcopus ordinetur. Sed hoc à Carolo V. Rom. Imp A.C. 1548. in Comitiis Auguſtanis aliquo modo limitatum eſt, *velut ex formulâ reformationis Eccleſiaſticæ c. 1. §. 5. conſtat. Goldaſt. in Conſtit. Imp. Tom. 2. p. 326.*

Theſ. XXV.

Subdiacono in ætate par & æqualis eſt Acolytus, quem vox Græca à curandis ſeu deportandis cereis hoc nomine indigitat, unde Latinè, ceroferarius rectè vocabitur, *c. 3. D. 77. c. 1. §. Acolyti. D. 21.* Lectores à legendo dicti, populo prædicant. *c. 1. §. Lectores D. 21. c. placuit. 14. cauſa. 20. q. 1.* Similiter ante annum ætatis 18. non ordinantur. *c. nemo. 2. D. 78.* ubi nemo Lectoribus connumeretur, qui minor 18. annis fuerit. Manent inter Lectores ad 20. ætatis annū *c. 2. D. 77.* Sic & ratione officii & ætatis æquiparantur, Pſalmiſtæ Cantores, à canendis in Eccleſia Pſalmis ſic vocati, *d. c. 1. §. Pſalmiſtæ;*

De Oſtiariis, ſeu portariis, qui infimum locum tenent, *vide Benedictum in ſuis regulis. c. 66. & d. c. 1. §. oſtiarii.* Alia autem ætas Oſtiariorum requiritur eorum, qui ad portam miniſterii miniſtrant, & alia eorum, qui in templis & collegiis, aut Eccleſiis collegiatis ordinantur. Quis vero debeat ſuper ætate diſpenſare, conſtat *ex c. un. ibique Gl. h. t. in Sexto, & Honorio ad h t. n. 6. Ungep ad h. t. de Ætat. & Qual. n. 7, 8, 9, & 10.* De Ætate Canonici dic, quod debeat compleviſſe 14. annos. *c. 35. Extr. de Præbend.* Unde infans non poteſt habere Canonicatum. *Archid. in c. 9. de Reſcript in Sexto. & Dd. c. fin. de Judic. in Sexto. Adde Heſiodum lib. 2. Op. & Dier, in v. 439* ubi miniſtrum vult eſſe quadragenarium: τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο. *Ubi Screvelius addit in notis.* Si hoc in miniſtro requirit Heſiodus, ut juvenem bobus præficere noluerit, quantò minus Eccleſiaſticis & rebus publicis præficeret?

Theſ. XXVI.

An & quando pueri ſint capaces beneficiorum?

Vide Dd. in c. de iis 5. D. 28. Et ibi dicit: Inter cætera, quod in beneficio non curato ſufficit, quoad expleverit ſeptimum, aliàs Clericatu excluduntur. Quid ſtatuendum de pupillis & minoribus, num & hi præſentabunt? Pupillum quod attinet, communiter ſtatuunt, quod ſic: modo ſeptennium compleverit. *Panorm. ad c. cum dilectus 16. n. 9. Extr. de Conceſſ. Præbend. Finckelth. de Jur. Patron. c. 6. n. 42, 43. & ſeqq.* Qui expedit hanc quæſtionem, cui merito aſtipulamur. Minorem quod ſpectat, *vide prædictum Finckelth. n. 45. & ſeqq.* Verùm alia ex Jure Canonico interpretibus communiter placuit deciſio, quoad minorem. Nempe quod in Spiritualibus & dependentibus ab eisdem, neque patris, neque curatoris attendenda ſit poteſtas, *per c. ſi annum 3. de Judic. in Sexto. & Gl. ib.* Hinc minor poteſt agere in causâ caſtrenſi. Item in Eccleſiaſticis. *Innoc. in c. ex parte 14. Extr. de Reſtitut. ſpoliat. aliàs reſtitut. in integr.* Item in voto. *ibid.* Item pro morte & teſtamento patris. Item cum agitur de recuperandâ poſſeſſione. Item de voto violato. Item de libero homine exhibendo. Item poteſt eſſe procurator ad judicia & negotia. *Bertachin. in repertorio. p. 112. fac. b.* Ex quibus omnibus apparet infantem poſſe habere beneficium Eccleſiaſticum. *c. ſuper inordinata 35. Extra de Præbend.* Sed contrarium tenet *Innoc. in c. cum*

noſtris. 6. Extra. de Conceſſ. præb. Gl. notab. in c. ſi eo tempore. 9. de Reſcript. in Sexto dicit infantem, i. e. minorem ſeptenniô non poſſe beneficium ſine curà obtinere, ſed majorem ſeptennio ſic, niſi eſſet beneficium, quod ex fundatione, privilegiis, conſvetudine, vel aliter requirit ordinem ſacrum, ſeu ordines majores. *Bertachinus in repertor. ubi privilegia infantium copioſè enarrat. Adde c. fin. & ib. Gl. in verb. infanti. de Tempor. Ordinat. in Sexto.* Pro Beneficiis omnino ſimplicibus anni 7. olim ſufficiebant, nunc vero quemadmodum pro quocunque etiam canonicatu neceſſarii ſunt 14. anni, ſaltem inchoati. *Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6.* Pro beneficiis, quæ maturitatem judicii, & prudentiam depoſcunt, vel curam animarum annexam habent, anni 25. minimùm inchoati. Ad dignitates & Perſonatus, quibus non adjacet animarum cura, anni 22. completi. *Strein. p. 1. tit. 2. §. 2. n. 2. & p. 1. tit. 5. §. 2. n. 6.* Ubi & in capitularibus 22. annos requirit, & adhoc allegat. *c. 32. de Elect. in Sexto, ubi hoc habetur.*

Theſ. XXVII.

Quæ ſecundum *θ. 4.* reſtant, paucis expediemus, & partim ſpectant Criminalia, partim Civilia. Pertexemus autem in pueris, ſeu Infantibus circa crimina. Pueros excommunicatos abſolvere poteſt Epiſcopus, ſive ante pubertatem, ſive poſt abſolvi poſtulant. *Not. text.* allegabilem, *in c pueris. 60. Extr. de Sentent. Excommun.* Quod in pænis attendatur tempus delicti, & non ſententiæ. Ad idem *L. 1. C. de pæn.* Ex quo infertur ad ſtatuta: Quod ſi puer commiſit delictum, & factus eſt major, non punitur ſicut major, ſed ut puer. Nota quod beneficium ſemel indultum ratione minoris ætatis, non perditur per ſupervenientiam majoris. *Extra Gl. inſerunt Dd. ad quæſtionem*: Utrum factus major poſſit teſtificari de his, quæ vidit in pupillari ætate. *Hoſt. h. c. affirmat*, & ponderat ad hoc iſtum textum. Sed *ſecundum D Abbatem* facit potius in contrarium *Gl. in. c. cum à verbis 14. de præſcription. diſt.* Secundum ipſum: Aut eſt actus, ſuper quo requiritur certa ætas in teſte, *L. 3. §. 1. D. de Teſtib.* & tunc non valebit teſtimonium: Aut ſumus in terminis, in quibus non requiritur communiter certa ætas, & tunc factus major poterit teſtificari de his, quæ vidit in pupillari ætate. *Joh. Andreæ. c. ex parte 3. Extra. de corp. vitiat.* communiter tenetur, quod poſſit teſtificari validè ad probationem, ſed non

ad probandum ſolemnitatem, *ita tenet Gl. in d. L. teſtium.* Et pro illa concluſione facit optime, quod dicitur *in c. cum ſit. 14. Extr. de Ætat. & Qual.* Et quod Cardinalis, ſeu Papa teſtificari poteſt de his, quæ vidit in minoribus conſtitutus. Et ei creditur, licet non crederetur, ſi non eſſet Papa, *Felin. in c. 66. Extra de ſentent Excommun.*

Theſ. XXVIII.

Minor 25. annis in criminalibus non admittitur ad teſtandum. *Felin. conſil. 36. n. 5. & 10. Hoſt. in ſumma de teſtib. §. ſi quis poſſit. verſ. ætas.* Receptus tamen, & examinatus facit ſolenne indicium, *vide L. fin. C. ad Sc. Silan. Salic. in L. fin. C. de Quæſt.* delictum omiſſionis conſiſtens in omittendo, non cadit in minorem 25. annis, unde à pœnâ quæ propter tale delictum incurritur, conſervatur minor illæſus, nec indiget reſtitutione. *L. fin. C. ſi adver. delict L. fin. C. In quib. cauſ. in integr. reſtit. non neceſſar. L. minoribus 6. C. de his quib. ut indign Paul. de Caſtro Conſil. 43. & conſil. 20. dicit.* quod teneatur de delicto, tàm in committendo, quàm omittendo, ſi major 18. annis. *Felin. conſil. 34. n. 9.* Beneficiò reſtitutionis in integrum, non poteſt minor renunciare. *Felin. in c. 12. n. 15. Extr. de For. compet.*

Theſ. XXIX.

Minor 25. annorum, & major 14. poteſt ſtare in judicio, cum agitur cauſa poſſeſſionis. *L. momentaneæ. 3. C de his qui legitim. perſon. Lanfranc. in c. quoniam contra 11. Extra de probat.* Licet regulariter minor 25. annis perſonam per ſe ſtandi in judicio non habeat, nec procuratorem conſtituere poſſit, ſine tutoris, vel curatoris autoritate. In cauſis tamen Beneficialibus & ſpiritualibus, minor qui complevit 14. annum, agendo & defendendo in judicio ſtare, procuratoremque conſtituere ſine curatoris autoritate poteſt, quoniam in illis cauſis minores pro majoribus habentur, *c. fin. de Judic. in Sexto.* Et licet regulariter filiusfamilias (etiamſi ſit major) perſonam ſtandi in judicio ſuo nomine, nec procuratorem conſtituere poſſit ſine patris conſenſu, *ut habet Gl & ibi Dd. in d. c. fin. & latè Speculatòr in tit. de Actore § 1. verb ſed et ſi filiusfamilias;* Tamen in caſibus prædictis, ſi eſt major 14. annis, in judicio eſſe, & procuratorem conſtituere poteſt ſine patris aſſenſu, & autoritate. *d c. fin. in fin.* ſi autem minor, vel filius familias, nondum complevit 14. annos, tunc quia ſicut

neque

neque per ſe agere, aut defendere: Ita nec procuratorem conſtituere poteſt; ſed ſi eſt major infante, tum per ſuum Epiſcopum, aut ejus Officialem dabitur ei curator ad lites, vel dabitur ei curator, cujus autoritate poteſt ipſe pupillus Procuratorem conſtituere, etiam ante litem conteſtatam, & in his non requiritur patris autoritas. *ut in d. c. fin. & ib. Gl. & Ancharanus.* Minor in judicio quibus caſibus cenſeatur major *Gl. in c. ex Paulo 14 extra de Reſtitut. in integr.* Minor, *ſecundum Bald. in d. L. momentanea.* non poteſt reconveniri; Quoniam ſine autoritate curatoris conveniri non poteſt.

Theſ. XXX.

Major 20. annis poteſt à quocunque dari delegatus. Idem in majore 18. annis, dummodò conſentiant partes. Minor v. 18. dari non poteſt niſi à Principe. Utrum minor 18. annis poſſit eſſe Judex? *Vide apud Felin. in c. 41. extra de offic, & pot. Jud. deleg. & Abb. ibid.* quem ſeqvuntur Canoniſtæ hic, qui dicit, quod ſcire debeat, qui committit cauſam tali minori. *Gl. in c. concertationi. 8. de Appellat. in Sexto. in verbo ſcientia*, quæ dicit, quod ibi requiritur ſcientia alicujus qualitatis, quando quis capitulat, ſi non exprimat illam qualitatem, quod capitula non tenent. *Felin n. 2. ubi Bald. allegat,* De Jure Canonico, inquit, non poteſt committi minori 18. annis: De Jure autem Civili poteſt. *vide L. quidam conſulebat. 57. D. de Rejud.* Etiam non de jure Civili. Nam ubi ſunt opiniones in Legibus, in dubio debet ſtari Juri Canonico, etiam in foro Cæſaris. Papa autem poteſt committere cauſam pupillo *in c. ſtatutum 11. verb. canonicus de reſcript. in Sexto, ubi dicitur*: quod ſi Papa ex certa ſcientiâ committat cauſam pupillo, quod valeat commiſſio. *Felin. d. c. n. 3.*

Theſ. XXXI

Arbiter debet attingere 20. annum, ſeu inchoaſſe, etiamſi pendente compromiſſo attingeret. Quod ſi dicatur, Tali, cum pervenerit in 19. annum. Dic quod ſufficiat, quod inceperit, ſed quod ſi dicatur, cum pervenerit ad annum 18. Dic quod tunc debet impleviſſe, quia dictio Ad denotat extrinſecam qualitatem, de hac dictione, *vide c. ſi gratioſè 5. de Reſcripi. in Sexto, & c. Presbyter 4. D. 78.*

XXXII.

Ætas 18. annorum eſt apta ad bellum *Gl. ſingularis in c.1 de pac. jur. firm. lib. 2. F. t. 53.* dicitur plena *Bald. ib. 1. col.* quemadmodum legitima, 25. annorum, niſi quoad matrimonium, & materiam beneficialem. Minor proinde 18. annis non cogitur ad pugnam, ſibi ergo imputet, ſi ſe ponat in neceſſitatem pugnandi. Minor 14. annis non poteſt teſtari, nec minor 15. *Spec. de Teſtam.* § 2. Minor 20. annorum prohibitus teſtari, poteſt codicillari. *Bald. in L. fin. C. de Teſtam.*

Theſ. XXXIII.

Ætas diſcretionis ad profitendum religionem eſt 12. annorum in fæminâ, & 9. in maſculo, & debet eſſe perfecta *Gl. in Clem. eos. 2. de Regular.* nec in eâ malitia ſupplet ætatem. Quoniam autem Monachi fiunt tripliciter: Aut ex paternâ devotione, aut ex propria profeſſione, aut ex voti emiſſione: Utique *vide Lancellot. in J. Jur. Canon. lib. 1. tit. 30. de Regular. & Monachis, ubi dicit.* quod ſi impuberes ſacram tonſuram, vel velamina ſuſceperint, 15. ætatis anno moneri debeant, & inquiri, utrû in ipſo habitu permanere cupiant. Si enim ad ſecularem habitum reverti maluerint, redeundi licentia conceditur, quia ſatis inutile eſt, ut coacta ſervitia Domino præſtentur. *Adde tt. Extra de Regular.* Religioſi omnes profeſſiâ ſede Apoſtolica dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ. *c. fin. de Relig. dom. Socinus in c. ſi quis Clericus n. 10. Extra de for. compet. Calderin. Conſil. 121. n. 2. Beſold. in Theſ. Practic. lit. G. n. 23. Speidel in ſpecul. Var. Jurid. Polit. Hiſtor. obſervat. & Notab. in verbo.* Geiſtliche Perſonen/ *& in verbo Religioſen, ut & verbo* Cleriſey/ *Regulares. Ibi.* Perſonæ Eccleſiaſticæ vel Clerici, vel Religioſi ſunt, Clerici dicuntur, quibus certum aliquod in Eccleſiâ Miniſterium ritè demandatum eſt, quales Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi (qui ordinis majoris dicuntur) nec non Lectores, Exorciſtæ, Acolyti, Cantores, ſive Pſalmiſtæ, (qui minoris vocantur ordininis) *de nomine Clericorum vide c. 1. D. 21. & c. 18. Extr. de Præbend.* Religioſi vero ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ licet ſacrâ lyturgiâ non fungantur, Religioni tamen, ſive Regulæ vitæ certæ, putâ S. Auguſtini, Bernhardi, Benedicti, Franciſci, &c. ſingulariter addictæ ſunt, unde & Regulares dicuntur. Itemque Monachi, Aſcitæ, & fæminæ ſi ſint, Moniales & Aſcetriæ: *Vide Henric. Gebhard.*

in tr.

in tr. de pot. & Jurisd. Eccleſiaſt. Religioſorum etiam nomine veniunt Converſi, qui aliàs dicuntur Fratres Laici, maximè in favorabilibus, ut & Novitii. Tripliciter enim vox Religioſi capitur. 1. Largiſſimè, ut de omni Chriſtiano: Largè, de Chriſtiano honeſtè vivente, & ſtrictè de illis ſolùm, qui promittunt ſubſtantialia regulæ ſcilicet: Paupertatem, Caſtitatem, & obedientiam. Religioſorum autem nomine non veniunt Beghini. *Clem. de Relig. Dom.* Idem cenſendum quoque eſt de Canonicis fæminis, de quibus *in Clem. attendentes de ſtatu Monachor. Vide Paul. Zipæum in Analyſ. Jur. Pontific. lib. 3. tit. de Regular. p. 302. ubi de earum inſtituto, religioſâ diſciplina, & quando cœperint.* Ad validam profeſſionem *Leſſius de Juſt. & jur. lib. 2. c. 4. diſp. 7.* novem requirit. *Adde Henric. Canis. in Inſtit. Jur. Canonici lib. 1. tit 5. & ſeqq.* Hujus quæſtionis: Utrum ſi ad annos diſcretionis ac pubertatis poſtmodum venirent, illis exire monaſterio liceat? Negativam plurimi defenderunt. In primis Gregorius M. Iſidorus. Synodus Toletana quarta. Synodus Wormatienſis Anno 868. habita. Sed improbarunt hanc ſententiam, velut inhumanam, imò belluinam Leo Papa, & Eugenius, Gratianus, Marcellus, & Cæleſtinus, & alii Pontifices. *Vid. Hoſpin. de Origine Monachor. p. 166. error. 4. Unde Menochius. lib. 6. præſumpt. 89. n. 20. dicit*: Si puella minor 12. annorum ingrediatur religionem, cui pater dotis cauſa aliquam ſummam conſtituit, & ipſa ibi intra annum moriatur, non acquiri illam dotem monaſterio, quia ſicut carnale matrimonium eſſe non potuiſſet: Ita nec ſpirituale.

Theſ. XXXIV.

Impuberes nullum ſuſtineant detrimentum, quia ætas eorum, quid videat, ignorat. *L. 1. C. de Falſ. mon. L. 1. C. ſi adverſ. delict. L. 1. §. 33. D. ad Sc. Silan*: Interim legitur, quod infans ob blasphemias, quandoque raptus à Diabolo, *ſecundum Gregor. in Dialogo. Sicul. in rub de delict. pueror.* Unde infans ſcilicet doli capax, major ſeptennio, *Secund. Cardin. in Clem. un. de Homicid.* poteſt de quolibet delicto culpari, præterquã de delicto carnis *in c. 1. Extr. de delict pueror. & ib. Sicul. ſup. verſ. impubes.* Etiamſi pubes fuerit; poterit tamen ætatis ratio ponderatis circumſtantiis haberi, & pœna ordinaria in aliam converti: Quemadmodum Facultas noſtra anno ſuperiori reſpondit in caſuali homicidio, ubi puer 14. annorum alium globulo

 trajecit,

trajecit, quem privatim virgis cæſum dimittendum eſſe cenſuimus. Etenim propter defectum ætatis, rigor eſt manſvetudine temperandus. *c. fin. Extr. de Sentent. Excommun.* ſive ante, ſive poſt pubertatem poſtulent ſe abſolvi.

Theſ. XXXV.

Senes ob idem crimen & delictum minori pœnâ ſunt multandi, quàm juvenes. *L. 2. D. de term. mot. Gl. in c. tanta 24. & ib. Archidiac. D. 86. c. tanta. 11. cauſa. 1. q. 7. c. tempora 2. cauſa 26. q. 7. Gl in c. pœnitentes 63. D. 50. Bald. in c. 1. Extr. de Major. & obed. & ad d. tit. Ungep. per tot.* ubi habet quæ minor majori debeat, & in quibus obedientia conſiſtat, nempe in tribus: 1. In Reverentia exhibenda, ut videlicet aſſurgat majori, & cedat ei primum locum in ſedendo & eundo. *c. 15. D. 93. c. 8, D. 95. c. 7. & 15. d tit. de Major. & Obed.* Niſi minori major adminiſtratio commiſſa ſit. *Gl. d. loc.* 2. In mandato ſuſcipiendo *c. 18. cauſa 7. q. 1. c. 2, 9, 10. & 12. d. t.* 3. In judicio ſubeundo. *c. 38. cauſa. 11. q. 1. Gl. d l.* Ubi *n. 11. addit. Ungep.* 1. Contra obedientiam non admitti præſcriptionem, quia inobediens ſemper eſt in malâ fide. *c. cum non liceat 12. & ib. Gl. extra de Præſcript. &c.* 2. In obedientia ſubaudiendam eſſe poſſibilitatem. 3. Obedientiam etiam juramento firmatam non extendere ſe ad ea, quæ jure ſunt prohibita. *c. 9. d. t. c. 58. de Reg. Jur. in Sexto. c. 92. cauſa 11. q. 3. L. 15. D. de Condit. Inſtitution.*

Theſ. XXXVI.

Senectus licet incipiat à 50. anno, *ut not. Gl. in proœm. in Sexto*, tamen quoad caſum *c. fin. Extra. Ut lite non conteſtata* §. 1. cum timetur de morte teſtium, relinquitur arbitrio judicis, quis dicatur ſenex, cum alius homo melius complexionatus ſit, quàm alius. Et ſic intelligitur opinio *Innoc. & Joh. Andreæ ibi.* Sed ſi ſenex attingit 70. annum, qui eſt aliarum ætatum terminus, quantumcunque ſit bene complexionatus, timetur ab inde de ejus morte, & non relinquitur judicis arbitrio. *Abb. in d. c. fin. §. 1.* Senex 80. annorum non tenetur perſonaliter comparere, niſi ſit robuſtus. *arg. notab. in c. querelam. 2. de procurator. & c. quoniam frequenter. 5. d. t. Ut lite non. conteſtat.* Et ſenex 60. annorum non tenetur ire ad bellum. *L. fin. & ib. Bart. C Qui Profeſſ. vel ætat.* Senex excuſatur à collecta impoſita per capita, pro mittendo in exercitum, ſicut infirmus, & fœmina.

XXXVII

Theſ. XXXVII.

Ætas in pænitentiario requiritur annorum quadraginta, qui completi nimirum vel incompleti ſint. Quamvis enim in annis per ſe non inſit prudentia, ubi tamen alia, quibus acquiri ſolet, adfuerint, cæteris paribus, in ſenioribus præſumitur. *Vide ſup. θ. 16.* Unde à Concilio Tridentino *Seſſ. 24. c. 8.* decretum eſt, ut in omnibus cathedralibus Eccleſiis, ſi commode fieri queat, pænitentiarius aliquis cum unione præbendæ inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologiâ, vel Jure Canonico, annorum 40. Permittit quoque Concilium, ut ſi intra eandem Diæceſin non inveniantur Doctores, aut Licentiati, aliàs apti & idonei inſtituantur. Ubi habenda erit ratio honeſtatis vitæ, bonæ famæ, & diſcreti judicii, quod ſubinde abſque ſpeculativis ſcientiis comparatur. Ubi Epiſcopis permiſſum eſt in prædictum finem novum Canonicatum erigere. Cæterum Pænitentarii electio ad ſolum Epiſcopum ſpectat, ita ut nullo modo Capitulum ſe immiſcere debeat. *Streinius in ſummâ Juris Canon. p. 1. tit. 4. de Canonicis §. 6. per tot.* Horum pænitentiariorum in noſtris Eccleſiis nullus, vel rarus uſus eſt.

Theſ. XXXVIII.

Supra *in θ. 3.* diviſimus Ætatem Canonicam in veram & fictam, uti & in priori diſputatione de Ætate Legali feceramus, quò nos remittimus, Unum addimus, tàm à Canone, quàm à Lege Fictionem reperiri per omnia prædicamenta Ariſtotelis, uti eleganter oſtendit. *Nicolaus Eberhardus in loco de Vi fictionis. Et Streinius in prolegomenis Juris Canon. §. 14. per tot.*

Theſ. XXXIX.

Ætas & vita omnium actionum quomodo finiatur, *vide apud Dynum Muxellanum in tractat. de Præſcription. quem Subrius in German. idioma transtulit, Mantzium in Rationali ad pr. J. de perpet. & tempor. action.*

ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΝ,

Ratione meæ Profeſſionis adjectum.

NOmen Decretalium Profeſſoris, à Sereniſſimis, Illuſtriſſimis, ac Celſiſſimis, Regibus, Electoribus, Principibus, Auguſtanæ Religioni addictis, hactenus honeſtè, utiliter, & neceſſariò

 in Aca-

in Academiis retentum eſt, & adhuc retinetur, nec ulla cauſa ſubeſt, quare novo nomine veſtiantur.

Etſi quidem in Decreto & Decretalibus varii legantur, & hinc inde connotentur errores; tamen non tanti ſunt, ut immenſam Juris Canonici utilitatem elevare poſſint. Nec quisquam opinetur leges ſacros canones multis paraſangis ſuperare; tantum enim abeſt ut ſuperent canones, ut multis paraſangis ab illis ſuperentur.

Quinimo pari paſſu eos jamdudum cum legibus ambulare, *Juſtin in Novellâ 131. c. 1.* ſtatuit, ut non opus ſit eos ſine cauſa extenuare, quos jam tantus ſeculorum conſenſus commendavit. *Vide* N. *83. c. 1.* N. *115. c. 3. §. 14.* N. *137. c. 2. Nov. Leon. 16 & 75.*

Ut autem æra à lupinis diſcernantur, cuilibet omnes & ſingulos errores, prout ad ſingulos Decretalium titulos à magni nominis JCto Eraſmo Ungepaurio, p m. conſignati ſunt, ob oculos ponere voluimus, omiſſos addendo, ut iſtis exploſis reliqua magnifacere, colere, & in ſuccum & ſangvinem convertere diſcant. A particulari enim ad Univerſale non valet conſequentia, ſunt quidam errores in Corpore Canonico. E. exſibilandum. Quod ſi obtineret, qnid de Corpore Juris Civilis fieret, & aliis diſciplinis Philoſophicis? Errores juris Civilis ante 10. annos cum utraque Decalogi tabulâ pugnantes propoſui. Qui in Decreto hinc inde obſervari potuerunt, in fine ſuperadduntur. Sunt ergo Errores Juris Canonici, & inprimis librorum V. Decretalium, uti noſtrates ſentiunt, hi: *Adde Covarruviam lib. Var. reſolut 12. 13 14. ubi trecenta menda à ſe in Decreto Gratiani emendata eſſe profitetur.*

Errores librorum V. Decretalium.

Ex lib. I. Tit. I. De Summâ Trinitate.

1. Chriſtum deſcendiſſe ad inferos non totum ſecundum utramque naturam, ſed animâ tantum. *c. 1. verſ. quinetiam pro ſalute.*

2. Transſubſtantiari, ſeu converti poteſtate divina in Sacramento Cænæ Dominicæ panem & vinum jam conſecrata, in corpus & ſangvinem Chriſti, *d. c. 1. verſ. una v. eſt fidelium.*

3. Rectam fidem & operationem bonam, æternam mereri beatitudinem. *d. c. 1. in fin.*

4. Romanam Eccleſiam eſſe cunctorum fidelium matrem, *c. 2. verſ.* in nullo tamen *& c. 1. in Sexto. h. t.*

Chriſti

Chriſti ſacerdotium ab eo in S. Petrum eſſe translatum. *c. tranſlato. 3. h. t.* Quem errorem refutat *Lutherus tom. 2. Jenenſ. German. tit.* vom Mißbrauch der Meſſen/ *p. 9.*

Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum eſt mater, & Magiſtra. *c. 1 verſ. Eccleſia 4.*

Dari Sacramentum Confirmationis, quod chrismando renatos per manus impoſitionem confertur. *c. quanto 4.*

Sedes Apoſtolica omnium Eccleſiarum exiſtit caput. *c. 19. verſ. præterea.*

Jus & poteſtas eligendi Regem Romanum in Imperatorem poſtmodum promovendum, conceſſa eſt Principibus Germaniæ à ſede Apoſtolicâ. *c. venerabilem 34.*

Jus & autoritas examinandi, inungendi, conſecrandi, & coronandi perſonam electam in Regem, & promovendum ad Imperium, ad Pontificem Romanum, *ſpectat. d. c. 34.*

Spirituale eſt conjugium inter Epiſcopum & Eccleſiam, *c. inter corporalia. 2. & c. ult. d. t.*

Romanus Pontifex eſt vicarius Chriſti. *c. 2. & cap. ult.*

Romanus Pontifex non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris. *c. 3. verſ. non enim homo. Vide elegantem & mellitum JCtum Dn. D. Taborem, amicum, ac fautorem noſtrum, in Regimine Imperatorum Eccleſiaſtico. θ. 4. p. 11. & θ. 5.*

Romanus Pontifex eſt ſucceſſor Petri. *c. ult. d. t.*

Filius in ſacerdotio genitus eſt illegitimus. *

Bigamus non poteſt ordinari.

Eccleſia Romana inter alias obtinet Principatum. *c. 10. in fin.* †

Lex divinæ conſtitutionis ſedem Apoſtolicam totius poſuit orbis terrarum magiſtram, ut quicquid dubitatur ab aliquo, ab eo tandem ejusdem ratio requiratur. *c. quod ſedem 10.* †

Papa eſt ſupremus poſt Chriſtum Paſtor *c. 17. v. illius ſummi*:

Imperium ſubeſt Pontifici Romano, & ei obedire tenetur. *v. ſollicitæ. 6.* NB.

Per duo luminaria quæ DEUS fecit, intelliguntur duæ poteſtates, Pontificalis nimirum, & Regalis, & per Solem ſignificatur Pontificalis, per Lunam vero Regalis poteſtas, *d. c. 6.*

Quod adulterium inter delicta minora, ſeu leviora referatur. *c. etſi Clerici. 4. Extra. de Judic.* θ

Quod

Tit. 2. De Conſtitutionibus.

Tit. 3. De Reſcriptis.

Tit. 4. De conſuetudine.

Tit. 6. De Electione & electi poteſtate.

Tit. 7. De Tranſlatione Epiſcopi.

*Tit. 17. * De Filiis Presbyterorum ordinandis.*

Tit. 21. De Bigamis non ordinandis.

† Tit. 29. De officio & poteſtate judicis delegati.

† Tit. 31. De officio Judicis ordinarii.

NB. Tit. 33. De Majoritate & obedientia.

Quod non ſolum cum Jure divino pugnat; quo adulterium pro delicto atrociore habetur, & capitali pœnâ plectitur, *Levit. 20. v. 10. Deuter. 22. v. 22. Joh. 8. v. 5.* ſed etiam ipſi Juri Canonico in *c. Quid. 16. causâ 32. qu: 7. eſt contrarium.*

θ Lib. 2. T. 1. De Judiciis.

Innocentius IV. Fridericum Imperatorem omni honore & dignitate exuit, omnesque ſubditos juramento fidelitatis ſolvit, *c. 2. circa fin. de Sent. & Rejud. in Sext.* Et hos binos errores ſuperiores Ungepaur non habet.

Tit. 2. De Foro competenti.

Romana Eccleſia eſt omnium Eccleſiarum mater atque Magiſtra, *c. 20. verſ.* Quia tamen omnium.

Lib. 3. T 8. De Conceſſione Præbendarum.

Secundum plenitudinem poteſtatis de jure poteſt ſupra Jus Papa diſpenſare *c.* 4. Nec hunc Errorem Ungepaur habet.

Locum Dei Pontifex in terris tenere dicitur, *c. Un.* Nec hunc Ungep, habet. *(m)*

(m) Tit. 12. Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine deminutione conferantur

Circa vota in Jure Canonico multi reperiuntur errores, qui cum S. Scripturâ pugnant, quos refutarunt Theologi noſtrates, præſertim. *Albertus Grawerus in parte. 8. & ult. ſuarum prælection. in Auguſtan. Confeß. in 6. Abuſu de Votis Monachorum, & Johannes Gerhardus in Diſp. ſynopt. contra Rob. Bellarminum, Diſp. de Monachis & Laicis, numero 19. & ſeqq. qui legi debent.* (o)

(o) T. 34. De Voto, & Voti redemptione.

Quod qui ducit meretricem ex lupanari in uxorem, faciat opus charitatis, & cedat ipſi in remiſſionem peccatorum. *c. 20. Extra de Sponſal. concordat cum can. fin. cauſa 32. q* 1. ubi ex Propheta Oſeâ, *c. 1. verſ. 2. & 3.* evincere conantur. *(p)*

(p) Lib. 4 T. 1. De Sponſalibus, & Matrimoniis.

Cognatio ſpiritualis prohibet matrimonium. Quem errorem refutavit *Ungepaur. in error. Juſt. error. 7.* (q)

(q) Tit. 11. De cognatione ſpirituali.

Cognatio legalis impedit matrimonium. Quem errorem taxat B. *Lutherus tom. 2. Jen. German. tit.* vom Ehelichen Leben / *c. 1. p. 149 fac. b.* (r)

(r) Tit. 12. De Cognatione Legali.

Quod nuptiæ in lineâ collaterali inæquali ad quartum usque gradum conſangvinitatis ſeu Affinitatis prohibeantur, propterea quod quatuor ſint humores in corpore humano, qui conſtant ex quatuor Elementis, *c. pen. Extra de Conſangv. & Affin.* mirum, quod non addiderit, quia & 4. ſunt venti principales ſeu Cardinales, 4. plagæ mundi, 4. rotæ plauſtri, & 4. anguli hypocauſti. *(s)*

Papa

Papa eſt vicarius Chriſti, *c. 13. verſ. ejus vicarius.* (t)

Secundæ nuptiæ non debent benedici. *c. 1. & 3.*

Quod mulieri intra annum luctus impunè, & citra infamiæ notam nubere liceat. *c. 4. & 5. Extra. d ſecund. Nupt.* (u)

Seqvuntur errores ex Decreto hinc inde notati, ut & ſexto Decretalium, Clementinis, & Extravagantibus.

1. Quod Pontifex Romanus ſuper gentes, & regna à Domino ſit conſtitutus, & principatus poteſtatem habeat, *c. 14. D. 96. c. 1. de conſvetud. in Extravagant. commun.* Quod non ſolùm effato Chriſti. *Luc. 22. v. 25.* directo contrariatur: Reges gentium dominantur eis, & qui poteſtatem habent ſuper eas, vocantur benefici. Vos autem non ſic. Sed qui major eſt in vobis, fiat ſicut junior, & qui Princeps eſt, ſicut qui miniſtrat, uti ego in medio veſtrum ſum, velut qui miniſtrat. Cui conſentit *Petrus 1. Epiſt. c. 5. v. 3.* Presbyteri non dominentur Clericis, ſed & in canonibus Pontificiis repugnat. *c. 12. §. quicunq; D. 40. c. 6. D. 45.*

2. Quod Romana Eccleſia jus habeat de omnibus judicandi, nec cuiquam liceat judicare de ejus judicio, *c. cunctæ 17. cauſa 9. q. 3. Contra dictum Joh. 20. v. 23.*

3. Quod Papa omnes judicare, ipſum vero nemo redarguere poſſit, etiamſi innumerabiles populos catervatim ſecum in gehennam ducat. *c. ſi Papa. 6. D. 40.* Volunt ipſum ἄκριτον, & ἀνυπεύθυνον, Παμβασιλέα, quæ eſt perfectiſſima Monarchiæ ſpecies, *apud Ariſtotelem lib. 3. Polit. c. 14.*

4. Quod Papa non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerat in terris. Unde DEUS vocatur *c. 7. D. 96. c. ſacerdotibus. 41. cauſa. 11. q. 1. ſupra c. quantò. 3. Extra. de Translat. Epiſc.*

5. Quod uti aurum præfertur plumbo: Sic autoritas ſacra Pontificum præferenda ſit poteſtati Imperatoriæ. *c. duo ſunt. 10. D. 96.*

6. Figmentum de Donatione Conſtantini M. Sylveſtro Papæ facta habetur *in palea. c. Conſtantinus. 14. d. D. 96.*

7. Quod Imperator ex Papæ pendeat arbitrio. *d. can 10. D. 96.* Ejusque poteſtati ſubjectus. *c. ſi Imperator. 11. D 96. c. ſuſcipitis. 6.*

D. 10,

(s) *Tit. 14. De conſanguinitate & Affinitate.*

(t) *Tit. 17. Qui filii ſint legitimi.*

(u) *Tit. 21. De ſecundis Nuptiis.*

D.10. Ita ut etiam excommunicari ab eo poſſit. *d. c. 10.* Quod Imperatorà Papa Imperii coronam accipiat. *Clement. un. de Jurejur.* Quod Eccleſia Imperium Romanum à Græcis transtulerit in Germanos, *d. Clem. un. cap. venerabilem. 34. Extr. de Elect.* Quod Jus & poteſtas Imperatorem eligendi ab Apoſtolicâ ſede provenerit, *d. cap. venerabilem.* Quod Imperio vacante, Papa Imperatori ſuccedat. *Clem. Paſtoralis in fin de ſent. & Rejud.*

8. Quod nuptiæ ſecundæ in ipsâ rei veritate ſint honeſta quædam fornicatio. *c. hac ratione 9. causâ 31. q. 1.* & quod Presbyter convivio ſecundarum nuptiarum intereſſe non debeat. *c. de his 8. ead. cauſa & q.* Quamvis in eadem causâ ac quæſt. *c. Deus 12. & 13.* DEUM ſecundas nuptias in utroque teſtamento conceſſiſſe, ideoque ſecundas nuptias non eſſe damnandas ſtatuatur, cui accedit dictum Apoſtoli, 1. *Corinth. 7. verſ. 31.* Mulier, ſi dormierit Vir ejus, liberata eſt à lege, liberata eſt ad nubendum cui vult, tantùm nubat in Domino.

9. Quod concubinam habere liceat. *c. 4. 5. D. 34.* quamvis vetuſtiores canones concubinatum damnent. *c. concubinæ. 5. cauſa 32. q. c. nemo blandiatur 4. c. dicat aliquis. 9. cauſa 32. q. 4.* quod ſacris literis eſt conveniens. *1 Corinth. 5. v. 1. 2. & 6. v. 9. Gal. 5. v. 19. Epheſ. 4. v. 19. & c. 5. v. 3. Colloſ. 3. v. 5.*

10. Quod qui vitiatam pro virgine, vel meretricem pro caſtâ duxit, eam in uxorem retinere debeat. *c. quod autem in fine cauſa 29. q. 1. juncto c. quemadmodum 25. Extra. de Jurejur.* contra diſpoſitionem Juris divini. *Deut. 22. v. 21.* ubi non ſolum vitiata à viro repellitur, ſed & inſuper lapidari jubetur. Item contra *Nov. Leon. 93. & L. 11. §. 5. D. de Act. Empt.*

11. Quod ex ſententia Auguſtini permittatur adulterium, ut evitetur homicidium *c. 9. causâ 33. q. 2.*

12. Quod de his qui Chriſti corpus ſacro ore conficiunt, nil mali ſit ſuſpicandum. *c. abſit. 14. cauſa 11. q. 3.* etſi aliter ipſi agant. *c. ſacerdotes. 8. cauſa 2. q. 7.* cum ſummi ſacerdotes à Deo ſint judicandi, non ab hominibus. *c. 15. d. cauſa & q.* unde ſecundum *Gl. d. c. abſit*, clericus amplectens mulierem, animo benedicendi eam hoc facere creditur, eamque oſculans non præſumitur hoc facere animo Venerio, ſed ex charitate, & bono zelo, neque in eo præſumitur adulterii præludium. *per c. in Scripturis 8. D. 96.* Verùm à tali charitate

libera

libera nos Domine, neque enim talis charitas nobis in ſacris literis eſt præſcripta, ſed potius mandatum, ut ab omni etiam ſpecie mali abſtineamus. 1. *ad Theſſalon. ult. verſ. 22.*

13. Quod reum ad Eccleſiam fugientem nemo extrahere audeat, neque inde donare ad pœnam, vel ad mortem, ut honor DEi & Sanctorum ejus, conſervetur. *c. 6. D. 87. c. 9. cauſa. 17. q. 4.* Vide contrarium Exod. 21. v. 14. *adde Nov. 117. c. ult*

14. Quod omnia amicorum debeant eſſe communia, concluditur, & conjuges communes eſſe debere, *c. dilectiſſimis. 2. cauſa 12. q. 1.*

15. Spiritus S. præſentiam non dari in actibus conjugalibus, dicitur in *c. connubia 4. cauſa. 32. q. 2.*

16. Nullum Chriſtianum mercatorem eſſe poſſe aſſeritur, *c. 11. D. 88.*

17. Aquam luſtralem diabolos fugare & ſpectra arcere dicitur *c. 20. D. 3. de Conſecrat.*

18. Quod ad excuſandum, ſeu explorandum furtum ſi Cœnam cum appendice ſumere debeamus: Corpus Domini ſit mihi ad probationem hodie. *c. ſæpe contingit. 23. cauſa. 2. q. 5.*

19. Filium ſpiritualem, ſeu commatrem non poſſe duci in uxorem dicit *c. 5. cauſa. 30. q. 1.*

20, Alios ad perjuria attrahentes, vel quacunque corruptione ſollicitantes ad exitum vitæ communicare non debere præcipit, *c. ſi quis convictus. 7. cauſa 22 q. 5.*

21. Sexcenta & alia habet ridicula, quale eſt illud: Baptizo te in nomine Patriâ, & Filiâ & Spirituâ Sanctâ, *c. retulerunt. 86. D. 4. de conſecrat.* Et quod de podagræ curatione habet. *c. legimus. 30. D. 5. de Conſecrat.*